

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»

на тему: **«ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ АПК В РЕГІОНІ
(НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Юсіфлі Айхан Яльин Огли _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Шаталова Людмила Семенівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для економіки України надзвичайно важливою ланкою, яка визначає соціально-економічний розвиток держави, рівень забезпечення її населення продуктами харчування, а промисловість - сільськогосподарською сировиною є агропромисловий комплекс. Агропромисловий комплекс (далі – АПК) – це велике міжгалузеве утворення, що включає сукупність галузей, пов'язаних між собою процесом відтворення з метою забезпечення продовольчої безпеки країни, оптимальних норм харчування населення України, створення експортного потенціалу сировини і продовольства. Сфера його діяльності охоплює три чверті території України, на якій проживає третина населення і формується майже 60% фонду споживання, створюється 17% ВВП. Агропромисловий комплекс є одним з основних бюджетоформуючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить в середньому 12 %, а у товарній структурі експорту — понад третину.

Здебільшого з огляду на те, що вирішення продовольчої безпеки здійснюється переважно в агропромисловому комплексі він є важливою ланкою економіки і мусить мати пріоритетний розвиток.

Агропромисловий комплекс є одним з найбільших і важливих секторів економіки Одеської області. У ньому формується основна частина продовольчих ресурсів, а стан справ у агропромисловому комплексі вагомо позначається на рівні життя населення. Відтак, дослідження стану справ в агропромисловому комплексі, виявлення проблем та пошук шляхів їх подолання є об'єктом досліджень науковців. Так, вони знаходять своє відображення у наукових працях відомих учених-економістів – В. Андрійчука, О. Білоруса, В. Будкіна, В. Власова, В. Геєця, В. Горьового, В. Губенка, С. Дем'яненка, С. Кваши, А. Кредісова, А. Мокія, П. Саблука та ін. Однак, з урахуванням географічного розташування для Одеської області цей сектор має значні перспективи розвитку, що потребують подальшого дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні, методичні та прикладні аспекти оцінювання сучасного стану агропромислового комплексу регіону та сформулювати пропозиції щодо перспектив його розвитку.

Мета роботи реалізується через конкретні завдання:

- дослідити сутність аграрно-промислового комплексу та його роль;
- розглянути методичні підходи оцінювання АПК;
- описати інструменти державного регулювання розвитку АПК;
- дослідити чинники, що формують та обумовлюють розвиток агропромислового комплексу Одеської області;
- проаналізувати тенденції розвитку АПК Одеської області;
- з'ясувати місце Одеської області у рейтингу регіонів України за показниками функціонування агропромислового комплексу;
- визначити перспективи розвитку агропромислового комплексу регіону;
- дослідити регіональні програми підтримки аграрного сектору та сформулювати заходи підтримки малих і середніх агровиробників регіону.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів оцінювання перспектив розвитку агропромислового комплексу регіону.

Об'єкт дослідження – процес оцінювання перспектив розвитку агропромислового комплексу Одеської області.

Методи дослідження – метод порівнянь, табличний метод, економіко-статистичний та визначення відносних пріоритетів в дослідженнях ефективності функціонування аграрно-промислового комплексу.

Інформаційна база дослідження: Закони України та інші нормативно-праві акти, що регламентують питання державного регулювання агропромислового комплексу, наукові публікації та монографічні видання вчених з проблематики оцінювання функціонування агропромислового комплексу, статистичні збірники та офіційні дані органів Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (43 найменування) та 1-го додатку. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Основний зміст викладено на 63 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти оцінювання функціонування агропромислового комплексу регіону**» з'ясовано сутність аграрно-промислового комплексу та його роль в національній економіці, розглянуто методичні підходи оцінювання АПК, описано інструменти державного регулювання розвитку АПК.

У другому розділі «**Особливості функціонування агропромислового комплексу Одеської області**» проведено аналіз чинників, що формують та обумовлюють розвиток агропромислового комплексу Одеської області, проаналізовано тенденції розвитку АПК регіону, визначено місце Одещини у рейтингу регіонів України за показниками функціонування АПК.

У третьому розділі «**Перспективи розвитку агропромислового комплексу Одеської області**» визначено перспективи розвитку агропромислового комплексу регіону, проаналізовано регіональні програми підтримки аграрного сектору та сформовано заходи підтримки малих і середніх агровиробників регіону.

ВИСНОВКИ

1. Агропромисловий комплекс є вагомим елементом у розвитку будь-якої держави, оскільки формує її матеріально-технічну базу та продовольчу безпеку. У своїй структурі АПК поєднує три сфери: є підприємства і організації, які безпосередньо займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, тобто сільське господарство; галузі, які забезпечують АПК засобами виробництва та виробничо-технічним обслуговуванням сільського господарства; галузі і підприємства, які забезпечують заготівлю, переробку сільськогосподарської продукції і доведення її до споживача.

2. Важливе значення в процесі дослідження зрушень в агропромисловому комплексі різних територіальних рівнів набуває формулювання системи теоретико-методологічних принципів та методичних підходів. Дослідження АПК вимагає

дотримання та застосування як загальнонаукових так і конкретно-наукових підходів та методів, а також поєднання та застосування різних підходів під час дослідження.

3. Важлива значимість агропромислового комплексу для нормального функціонування суспільства зумовлює потребу його державного регулювання. Механізми державного регулювання аграрного сектору України проявляються в аграрній політиці шляхом втручання держави в ринкові процеси, регулювання нею організації ринку.

4. Одеська область має сприятливі кліматичні умови, які разом з земельними ресурсами у вигляді переважно чорноземних ґрунтів з високою природною родючістю формують високий агропромисловий потенціал регіону. Поряд із землею важливим ресурсом сільгоспвиробництва є праця. Частка населення, зайнятого у сільському господарстві регіону у 2018 році становила 16,3%. Основними причинами дефіциту кваліфікованих фахівців в агросекторі регіону є слабо розвинена інфраструктура села, незадовільні умови праці і низький рівень її оплати.

5. Економічна діяльність в галузі аграрного виробництва представлена досить широким переліком суб'єктів господарювання різних форм власності. Найбільшу питому вагу у структурі сільськогосподарських підприємств займають фермерські господарства – 83,1%. Натомість рівень рентабельності всієї діяльності агропідприємств в 2018 році зафіксований на рівні 13%.

У галузевій структурі валової продукції сільського господарства як основної ланки АПК провідне місце (73,9% від загального обсягу виробництва) традиційно належить продукції рослинництва. Сільськогосподарські підприємства області в основному спеціалізуються на вирощуванні зернових культур, соняшнику, картоплі та овочів.

Значного розвитку в регіоні набули харчова та переробна промисловість, що посідають передове місце у функціонально-галузевій структурі агропромислового комплексу і розвивається у тісному взаємозв'язку з сільським господарством.

6. На фоні інших регіонів держави Одеська область має досить непогані розміри угідь для сільськогосподарської діяльності, за показником посівної площі сільськогосподарських культур регіон займає друге місце, 6 місце регіону належить за показником виробництва зернових та зернобобових. Разом з тим, рентабельності вирощування сільськогосподарських культур знижується, що позначається на можливості аграріїв до розширеного відтворення виробничого потенціалу і впровадження нових технологій.

7. Важливим чинником розвитку аграрної галузі є підписання Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, що відкриває для підприємців регіону перспективи поступового освоєння ринку країн ЄС. Для розширення зовнішніх ринків збуту агропродовольчої продукції агровиробники можуть орієнтуватися на регіони, які можуть бути пріоритетними та важливими з огляду зовнішньоторговельних відносин в аграрній сфері. Такими є Центральна Азія та країни Північної Африки.

8. Одним з напрямів покращення умов функціонування українського аграрного бізнесу є забезпечення прозорості та сприятливості регуляторної політики держави. До програми підтримки аграріїв належать: система здешевлення кредитів, державна підтримка садівництва, виноградарства та ягідництва, державна

підтримка в галузі тваринництва, в сфері часткової компенсації вартості сільгосптехніки та обладнання.

АНОТАЦІЯ

Юсіфлі Айхан Яльин Огли. «Оцінка перспектив розвитку АПК в регіоні (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оцінювання функціонування агропромислового комплексу регіону, визначено сутність аграрно-промислового комплексу, його роль в національній економіці, розглянуті методичні підходи оцінювання АПК, описано інструменти державного регулювання розвитку АПК.

Проаналізовано особливості функціонування агропромислового комплексу Одеської області, досліджено чинники, що формують та обумовлюють розвиток агропромислового комплексу регіону, визначено місце Одеської області у рейтингу регіонів України за показниками функціонування агропромислового комплексу.

Визначено перспективи розвитку агропромислового комплексу регіону, проаналізовано регіональні програми підтримки аграрного сектору та сформовано заходи підтримки малих і середніх агровиробників регіону.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, державне регулювання, рослинництво, тваринництво, державні програми, державна підтримка, перспективи.

ANNOTATION

Yousifly Ayhan Yalin Ogli. «Assessment of the development prospects of an agro industrial complex in a region (on the example of the Odessa region)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity» under the program «Economics and Business Planning». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The work deals with the theoretical aspects of assessing the functioning of the agro-industrial complex of the region, defines the nature of the agro-industrial complex, its role in the national economy, describes the methodological approaches to the evaluation of agricultural industry and tools for state regulation of agricultural development.

The peculiarities of functioning of the agro-industrial complex of the Odessa region have been analyzed, the factors that shape and condition the development of the agro-industrial complex of the region have been investigated, the place of the Odessa region in the ranking of the regions of Ukraine by the indicators of the functioning of the agro-industrial complex has been determined.

Prospects for development of the agro industrial complex of the region have been determined, regional programs supporting the agrarian sector have been analyzed, and support measures for small and medium-sized agricultural producers of the region have been formulated.

Key words: agro-industrial complex, state regulation, crop production, animal husbandry, state programs, state support, prospects.